

Nr 195.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående f. d. justitierådet Karl Johan Wilhelm Sjögrens överflyttande å allmänna indragningsstaten; given Stockholms slott den 1 mars 1927.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Johan C. W. Thyren.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 1 mars 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, LYBERG.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Thyren anför:

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 8 februari 1927 har ordföranden i lagberedningen f. d. justitierådet Karl Johan Wilhelm Sjögren anhållit om entledigande från uppdraget att vara ordförande i lagberedningen från och med den dag, Kungl. Maj:t täcktes bestämma. Ansökningen är föranledd därav, att justitierådet Sjögren, på sätt framgår av ett vid ansökningen fogat intyg av legitimerad läkare, på grund av följderna av en hjärnthrombos för framtiden är oförmögen till tjänstgöring i sin ifrågasvarande befattning.

Då beslut i anledning av ifrågavarande framställning icke lärer kunna meddelas, förrän frågan om justitierådet Sjögrens pensionsförhållanden vunnit lösning, anhåller jag nu att få underställa Kungl. Maj:t denna fråga.

Justitierådet Sjögren är född den 10 april 1866 och uppnår sålunda inom kort sextioett års ålder. Han promoverades år 1888 till filosofie doktor, avlade juris utriusque kandidatexamen 1892, förordnades 1894 till docent vid Uppsala universitet i juridisk encyklopedi och romersk rätt samt utnämndes 1896 till e. o. professor därstädes i samma ämnen. Sedermera utnämndes han 1898 till professor i rättshistoria vid Uppsala universitet, vilken professur han 1907 utbytte mot professuren i civilrätt. Under åren 1904—1909 biträdde han i lagberedningen vid det då pågående arbetet med revision av jordabalken. Sjögren utnämndes 1909 till justitieråd men erhöll 1918 entledigande från nämnda ämbete i samband med att han förordnades att vara ordförande i lagberedningen.

I enlighet med proposition nr 125 medgav 1911 års riksdag, att om justitieråd eller regeringsråd avgått eller avgår från sitt ämbete för fullgörande av något av Kungl. Maj:t meddelat uppdrag, varmed rätt till pension icke är förenad, men för vilket ersättning av statsmedel utgår, Kungl. Maj:t må äga förordna, att vad i fråga om justitieråds- eller regeringsrådsämbete är stadgat angående rätt för innehavaren att erhålla pension av statsmedel mot uppfyllande av de för denna rätt honom åliggande förpliktelser skall gälla i avseende å berörda uppdrag, så länge den från sådant ämbete avgångne uppdraget innehar.

Då justitierådet Sjögren förordnades att vara ordförande i lagberedningen, tillförsäkrades honom rätt till pension i enlighet med riksdagens omförmälda medgivande.

I 6 § c) av lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehavares rätt till pension är stadgat, att skyldighet att från tjänsten avgå inträder för tjänstinnehavare, som icke uppnått den i 5 § av lagen stadgade levnadsålder — vilken för manlig befattningshavare med vissa undantag är sextiosju år — där han, efter att under fem på varandra följande år i följd av sjukdom, vanförhet eller lyte varit ur stånd att tjänstgöra, finnes vara för framtiden till tjänstgöring oförmögen. När av nu nämnd anledning för tjänstinnehavare inträder skyldighet att avgå, skall enligt 7 § i lagen utgå hel pension, om han uppnått det i 5 § för rätt till sådan pension stadgade antal tjänstår; i annat fall är han, därest tjänstårens antal icke understiger tio, berättigad erhålla pension till avkortat belopp i förhållande till det mindre antalet tjänstår, dock att pensionen icke må understiga sjuttiofem procent av hel pension.

I sin ansökan har justitierådet Sjögren, som enligt vad förut angivits ännu icke uppnått sextiosju års ålder, framhållit, att det med hänsyn till beskaffenheten av hans uppdrag att vara ordförande i lagberedningen lärer

befinnas olämpligt, att han trots sjukdomen under längre tid bibehålles vid uppdraget, och att han följaktligen nödgas nu anhålla om entledigande. Under åberopande att han genom att åtaga sig ifrågavarande uppdrag gått miste om den tjänstinnehavare tillkommande rätt att, trots inträdd oförmåga till tjänstgöring, under viss tid kvarstå i tjänsten, har justitierådet Sjögren vidare i sin ansökan anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder i syfte att ersättning för nämnda förmån måtte kunna beredas honom.

Någon uttrycklig bestämmelse om behandlingen av ett fall som det nu förevarande — eller att ett justitieråd eller ett regeringsråd, som erhållit entledigande från sitt ämbete för fullgörande av särskilt uppdrag och åt vilken i samband härmed tillförsäkrats rätt till pension, sedermera bleve på grund av sjukdom urståndsatt att fullgöra uppdraget — kom icke att meddelas i anledning av omförmälda proposition till 1911 års riksdag. Emellertid hade frågan beaktats under förarbetena till propositionen. I infordrat utlåtande hade nämligen statskontoret fäst uppmärksamheten därå, att det mål, som åsyftades med det då föreliggande förslaget, eller undanröjande av risken i pensionshänseende vid ämbetets frånträddande före uppnådd pensionsålder icke fullständigt vunnes genom den föreslagna anordningen. Därest nämligen uppdragets innehavare genom sjukdom varaktigt förlorade sin arbetsförmåga, kunde han tydligen varken fullfölja uppdraget eller ånyo utnämnas till någon ordinarie statstjänst. Men han syntes icke heller med tillämpning av det föreslagna stadgandet kunna erhålla pension under annan förutsättning än att han uppnått stadgad pensionsålder. Vore detta icke fallet, erfordrades enligt 6 § c) pensionslagen — förutom oförmåga för framtiden till tjänstgöring — tillika att under fem på varandra följande år hava i följd av sjukdom, vanförhet eller lyte varit ur stånd att tjänstgöra; och detta villkor syntes icke kunna uppfyllas av innehavare av uppdrag. Emellertid måste ju antagas, att ett sådant fall bleve tämligen sällsynt. På grund härav och då en allmän bestämmelse till undanröjande av risken jämväl i nu avsedda fall svårligen läte sig uppställa, syntes lämpligen frågan om pension få i sådant fall underställas riksdagens prövning.

Enligt vad som vidare framgår av det vid förenämnda proposition fogade utdrag av statsrådsprotokollet hade vad statskontoret sålunda påpekat även förut under ärendets behandling varit föremål för övervägande. Vederbörande departementschef ansåg emellertid lika med statskontoret, att under berörda förhållanden framställning till riksdagen i det särskilda fallet vore den enda lämpliga utväg, som stode till buds. En viss ökad trygghet för att pension i dylikt fall skulle beviljas syntes dock enligt departementschefens mening vinnas därigenom, att rätten till pension under normala förhållanden bleve på förhand fastslagen; och erinrades tillika, att för den händelse ett i tjänst kvarstående justitieråd eller rege-

ringsråd bleve i följd av sjukdom, vanförhet eller lyte varaktigt ur stånd att tjänstgöra, det med hänsyn till arbetets fortgång inom vederbörande domstol säkerligen icke vore möjligt att avvakta den tid av fem år, då pensionsrätt enligt lag skulle inträda, utan finge jämväl i sådant fall särskild framställning om pension göras hos riksdagen.

I anledning av den nu föreliggande ansökningen har *statskontorets* utlåtande inhämtats. Statskontoret har däri erinrat om de uttalanden, som enligt vad ovan anförts gjordes i samband med propositionen till 1911 års riksdag, och har framhållit, att här föreligger ett sådant fall, där frågans lämpliga ordnande ansetts böra göras till föremål för särskild framställning till riksdagen. Därjämte har statskontoret anført, att med det av 1911 års riksdag godkända förslaget uppenbarligen varit avsett att i görligaste mån låta den, som avgått från justitierådsämbete för att mottaga visst av Kungl. Maj:t honom anførtrott uppdrag, bibehålla den pensionsrätt, som författningsenligt tillkommer justitieråd. Om justitierådet Sjögren kvarstått i justitierådsämbetet, när han drabbades av sjukdom, som medfört arbetsförmåga för framtiden, hade han varit berättigad att under fem år kvarstå vid sin lön, och först därefter hade skyldighet för honom jämlikt 6 § c) i pensionslagen inträtt att avgå. Statskontoret ansåge det riktigt, att justitierådet Sjögren, när han entledigades från uppdraget att vara ordförande i lagberedningen utan att under föreliggande förhållanden kunna placeras i ordinarie statstjänst, finge för tid, varunder tjänsteman i allmänhet äger under sjukdom kvarstå vid avlöningen med för sådant fall föreskrivet tjänstledighetsavdrag, bibehålla sin nuvarande avlöning med skäligt sjukledighetsavdrag. Med anledning härav har statskontoret föreslagit, att hos riksdagen måtte utverkas medgivande därtill, att justitierådet Sjögren finge med bibehållen pensionsrätt överflyttas å allmänna indragningsstaten med rätt att åtnjuta avlöning till belopp av 18,000 kronor, motsvarande med någon avrundning hans nuvarande arvode 23,500 kronor med avdrag av det högsta sjukledighetsavdrag, som förekommer enligt civilavlöningsreglementet eller 15 kronor för dag räknat. Med denna rätt borde följa vissa skyldigheter, som i det följande skola närmare angivas.

Departements-
chefen.

Någon meningsskiljaktighet torde icke kunna råda därom, att justitierådet Sjögren bör genom avlöning å allmänna indragningsstaten beredas ersättning för den förmån, som, därest han kvarstått i justitierådsämbetet, skulle hava tillkommit honom därigenom, att han då ägt under fem år kvarstå även efter inträdd oförmåga att tjänstgöra. Med avseende å avlöningens storlek kunde det visserligen ifrågasättas, att densamma borde bestämmas till 21,000 kronor, motsvarande justitieråds avlöning, därå avdrag icke utgår vid sjukdom. Jag har dock ansett övervägande skäl tala för det av statskontoret framställda förslaget, enligt vilket avlöningen å indragningsstat skulle beräknas efter justitierådet Sjögrens nuvarande

arvode med avdrag av högsta sjukledighetsavdrag. En sådan reglering står i god överensstämmelse med de allmänna grunderna för gällande bestämmelser om avlöning. Ett ringare belopp torde så mycket mindre böra ifrågasättas som det i förevarande fall är fråga om en av det svenska rättsväsendets allra främsta män, som gjort det allmänna de största tjänster på rättslivets alla områden, såsom forskare, lärare, domare i högsta instans och innehavare av det mest krävande lagstiftningsuppdrag.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att f. d. justitierådet Karl Johan Wilhelm Sjögren må, i samband med att han entledigas från uppdraget att vara ordförande i lagberedningen, med bibehållen pensionsrätt överflyttas å allmänna indragningsstaten med rätt att åtnjuta årlig avlöning till belopp av adertontusen kronor och mot skyldighet för honom dels att å denna avlöning vidkännas avdrag för justitieråd åliggande pensionsavgift till den civila pensionsfonden dels ock att vid den tidpunkt, då han, om han innehaft justitierådsämbete, varit skyldig avgå från ämbetet, med frånträdande av avlöningen å indragningsstat åtnöjas med den pension, som skulle hava tillkommit honom såsom justitieråd, därvid skall iakttagas, att den tid, varunder arvode såsom ordförande i lagberedningen samt avlöning å indragningsstat åtnjutits, må honom tillgodoräknas såsom tjänstår för pension.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.